

Reactie op: Economieonderwijs slachtoffer van tunnelvisie

Blijkens de beschouwing van Arnaud Boot, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en voorzitter van de Koninklijke Vereniging voor de Staatshuiskunde, blijft het programma economie voor het voortgezet onderwijs de gemoederen bezighouden (Boot, 2009). Met betrekking tot het conceptadvies van de commissie-Teulings uit 2002 spreekt Boot niet ten onrechte van een tunnelvisie omdat de nadruk in het programma eenzijdig is gelegd op de werking van markten in het economisch leven. In het voetspoor van Friedrich Hayek, wordt de rol van de prijzen in het marktmechanisme beschouwd als informatiedrager voor het maken van optimale keuzes door consumenten, producenten en aanbieders van productiefactoren. Het is buiten kijf dat zodoende een belangrijk onderdeel van de economie is aangeduid, ook al gaat het te ver om van de kern van de economie te spreken. Niet alleen omdat allocatie van productiemiddelen en goederen zich ook buiten de markt om voltrekt, en zich derhalve aan monetarisering onttrekt, maar ook omdat gewichtige macro-economische verbanden, deels in internationaal verband uit het oog worden verloren. Boot dringt dan ook terecht op aanvulling en correctie aan, nu het voorgestelde programma het instrumentarium ontbeert de kredietcrisis te behandelen in het licht van bijvoorbeeld het keynesianisme, het monetarisme, de reële conjunctuurtheorie en het voortschrijden van de techniek. Het is ongewis wanneer de kredietcrisis zal zijn betoegeld. Vaststaat echter dat wereldwijd, in Europees, nationaal en lokaal verband, de vraag opkomt naar nieuwe institutionele constructies, prikkels en normeringen, die de kans op een herhaling van de huidige dramatische gebeurtenissen verminderen. Voor economen en juristen is hier voor jaren werk aan de winkel, waarbij het om toepassingen gaat van economische analyse van het recht en van *mechanism design*. Ten gevolge op de lacune die Boot aanduidt wijs ik daarom op het ontbreken in het conceptprogramma van enige voorbereiding van de leerlingen op deze nieuwe institutionele constructies, een gebrek dat evenzeer samenhangt met de eenzijdige visie dat de markt zorg draagt voor natuurlijke evenwichten zonder dat daartoe efficiënte coördinatie van publieke aard nodig is. Om het programma te wortelen in de huidige stand van de wetenschap kan behalve bij de economische analyse van het recht, worden aangeknoopt bij de theorie van *mechanism design* waarvoor Leonid Hurwicz, Eric Maskin en Roger Myerson in 2007 de Nobelprijs ontvingen.

De Nobelprijs voor speltheorie in 1994 voor John Nash, Reinard Selten en John Harsanyi en die voor informatietheorie in 2001 voor Joe Stiglitz, George Akerlof en Michael Spence kunnen als bouwstenen voor deze fundamentele uitbreiding van de economische theorie worden gezien. In de woorden van Myerson: *“Mechanism theory expanded our general view of the economic problem to include incentive constraints as well as resource allocation.”* (Myerson, 2008). Uiteenlopende instituties of maatschappelijke coördinatiemechanismen leveren, gegeven de informatievoorkeuren en middelen waarover de subjecten beschikken, uiteenlopende spelsituaties op met een waaier aan Nash-evenwichten. Bij het voortgezet onderwijs kunnen de uitgangspunten van deze overkoepelende theorie worden geïntegreerd in het conceptprogramma, waardoor de allocatie buiten de markt om het noodzakelijke maatschappelijke gezicht krijgt. Een belemmering is dat in wiskundig opzicht in het concept-Teulings veel minder van de leerlingen wordt geëist dan in het oude programma, waardoor eenvoudige optimalisatievraagstukken onder randvoorwaarden niet langer aan bod komen. Door de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO) wordt een pilot begeleid waarvan de resultaten negatief zijn. Onlangs merkte de hoofdredacteur van het Tijdschrift voor economisch onderwijs op dat “het pilotmateriaal niet het niveau haalt van de huidige, reguliere economiemethodes” (Gorter, 2009). De SLO is achter met het verschaffen van materiaal. De bekende oud-journalist van de Volkskrant Ferry Haan, die economielessen is gaan geven over de pilot, merkt op: “Niet alleen staan er regelmatig taalkundige fouten in de teksten, maar soms gaat het ook economisch behoorlijk mis.” Verscheidene afgestudeerde economen die voor de klas zijn gaan staan hebben om deze reden hun aanstelling niet verlengd. Terecht spreekt Schöndorff in zijn open brief aan Ferry Haan van het gebrek aan deskundigheid bij de schrijfgroep van de SLO. Als het concept-economieprogramma indicatief is voor rest van het werk van SLO dan is dit een schoolvoorbeeld van een institutie waarvan de transactiekosten à la Coase al jaren hoog en de didactische en maatschappelijke resultaten negatief zijn.

LITERATUUR

Boot, A. (2009) Economieonderwijs slachtoffer van tunnelvisie. *ESB*, 94 (4553), 90–91.

Gorter, G. (2009) Van de hoofdredacteur. *Tijdschrift voor economisch onderwijs*, 1, 4.

Myerson, R. (2008) Perspectives on mechanism design in economic theory. *American economic review*, 98(3), 586-603.

ARNOLD HEERTJE
Emeritus hoogleraar
aan de Universiteit van
Amsterdam

De redactie behoudt zich het recht voor inzending voor de rubriek reactie te wijzigen, in te korten, aan te passen of te redigeren ten behoeve van de leesbaarheid en argumentatie.